ANNUE JESU!

DIATRIBEN MEDICAM

DE

DIURETICIS,

consensu & authoritate illustris & gratiosissimæ Facultatis Medicæ in florentissimâ Salanâ,

publicè Φιλιατρῶν διασκέψει subjiciunt

GEORGIUS WOLFFGANGUS WEDELIUS, MEDICINÆ LICENTIATUS,

&

CONRADUS THEODORUS VVITTE, SUSATO-VVESTPHALUS,

in Auditorio Medicorum

ad diem Augusti

1667.

JENÆ,

TYPIS SAMUELIS KREBSII.

I. N. J.

PROOEMIUM.

IN medicinâ πολυμηχανία est necessaria: omnibus modis exturbandus hostis, & extra clima animati corporis relegandus.

Sensibilis evacuationis species sunt quatuor: per alvum, urinam, vomitum, & sudorem. Hæ κατὰ τὴν παρ᾽ ἀλλήλων διαδοχὴν conspirant in morborum internecionem, & quò natura vergit, ceu principalis dux, eò eliminant morbificum genus.

Sæpenumerò inefficax medicamentum fortuna nobilitat, si jussui naturæ & inclinationi obsecundet. Quò enim natura aurigatur, eò, non quò gula, ducenda est materia.

Heroïca verè & universalia præsidia sunt, quæ per alvum, vomitum & corporis peripheriam evacuant: non ultima tamen palma debetur diureticis.

Urinæ humorum in corpore sunt quædam desecta portio: lotium sanguinis vitium quoddam, ut, *Plinio* dictatore, ✝ tum vini est vitium, arguit *Billich. l.1. c.3. parad. p. 35.* Quid mirum, cum illis per medicamenta segregatos humores, fomitem & ὑπέκκαυμα morborum secum ferentes, ejici?

A sapientiæ studioso, *Galeno* teste, nobiliora tantùm contemplanda, non omnia complectenda. Quid nobilius diureticis? Digna itaque illorum contemplatio, quam, faxit divinum Numen feliciter, hâc vice instituimus.

CAPUT I.

Ὀνοματολογίαν & πραγματολογίαν complectitur.

Quod sæpiùs & multum lotii proritat, διουρητικὸν vocamus.

Διουρητικὰ alia κατ' ἐξοχὴν & *propriè* ita dicuntur, alia *impropriè*, speciali nomine vocata οὐρητικὰ. Illa sunt, quæ per se & propriè movent urinam, fundendo humores & attenuando, hæc abstergendo, & partē humoris conferendo, & serosum, quod est in corpore, auferendo.

Juxta alios in triplici sunt differentiâ. *Quædam* acria, exsiccantia, extenuantia, quæ coaguli instar partem serosam à sanguine secernunt, & pituitam cœterosque humores liquant, partique serosæ permiscent, de quibus agit *Galenus 5. simpl. med. fac. c. 22. Alia* augent seri quantitatem, ut *vinum aquosum*, vel ad vias urinæ humores deferunt, ut *rhabarbarum. Alia* vias urinæ abstergunt, ut *terebinthina, semina frigida* &c.

Quædam medio modo se habent. Imò res penè eodem recidit, si dicatur, impropriè dicta solùm temperatiora magis esse.

NOMEN acceperunt ἀπὸ τοῦ οὔρου, *ab urina*, ὅτι δι' οὔρου κενοῦσιν, *quia per urinam evacuant.* Nonnullis ab οὖρος i. e. ἄνεμος *ventus*, derivantur, quòd in vapores resolvant & in auras difflent, & dissipent, παρὰ τὸ ὀρούειν, *irruere, gradu concitato ferri*, quòd ferantur ab illis impetu quodam ad renes humores tenues.

Uretica peculiariter dicuntur, autore *Galeno, l. 5. simpl. c. 21.* sive urinam moventia, non quia solùm moveant urinas, sed quia solas, non lac & menses, quæ finitima sunt medicamenta, ut *ibidem* asseritur.

DESCRIBI propriè dicta possunt, quòd sint *medicamenta ex triplici regno desumpta, quæ tenuitate partium, vi calefaciendi, fundendi & segregandi, humores vitiosos, undiquaque in corpore latitantes, segregant, & qui segregati jam sunt, imprimis serosos, per urinam evacuant.*

Serosa

Serosa humiditas, postquam constituit ὄχημα τῆς τροφῆς, juxta *Hippocratem*, sicque commisso defuncta est munere, *vid. Gal. 4. de U. P. 5. & 6.* tanquam quoddam superfluum corporique alendo minus aptum ad emissoria excrementitiorum superfluitatum ablegatur, teste *Oribas. l. 1. collect. c. 1. Gal. 4. de U. P. c. 5. & 3. de vict. rat. in acut. t. 17. l. 1. de sanit. tuend. c. 12.* & maximè per renes è sanguine transcolatur.

Individuus serum sanguinis est comes, antequam secernatur; imbibit itaque omnium humorum tincturas, biliosorum, pituitosorum, melancholicorum. Hoc si restagnet, lixiviosâ & acri suâ qualitate variis partibus in toto corpore insidias machinatur. Nec intus solùm desævit in penitiori viscerum culinâ, ut cum *Helmontio* loquamur; sed & extimam afficit vestem, variasque in cute producit efflorescentias, testantes de præsentiâ ejus in corpore, quorum morborum & symptomatum, ex sero puta prodeuntium, varietatem recensuit *Magnif. Dn. D. Rolfincius, ord. & meth. comment. l. 2. s. 3. c. 5. p. 57. Nobiliss. Dn. D. Schenckius tr. de sero sangu. c. 6.* & *Carolus Piso tractatu singulari.*

Conveniunt idcircò diuretica, si serosa humorum colluvies indicet evacuationem, imprimis si proprio & facultatis expultricis motu ad renes & vesicam descendant *1. aph. 21*, de quo inferiùs plura.

CAPUT II.

modum agendi explicat.

Quâ facultate agant diuretica, si quæratur, respondet *Galenus*, tàm manifestâ, quàm occultâ. Illa tum calida est & sicca, si propriè dicta respiciamus; tùm frigida & humida, si impropriè appellata. Hæc à totâ substantiâ & τρόπῳ τῆς μίξεως agendi sortiuntur vim, v. g. *cantharides*.

Quæ primis manifestis qualitatibus agunt, id sine secundis sociis non expediunt, quatenus nempe ut calida attenuant, fundunt & liquant, ut sicca avidiùs attrahunt. Frigida & humida verò exprimendo calorem, abstergendo, & tonum renum laxando, illud exequuntur.

Τὰ διουρητικὰ θερμαινόμενα ἐν τῇ κοιλίῃ θερμαίνεταί τε ταχὺ, καὶ μαραίνεται, καὶ τήκεται, καὶ τὴν διαχώρησιν διὰ τοῦτο ταχεῖαν παρέχει. *Urinam cientia in ventre & citò calefiunt, & calefacta marcescunt ac liquescunt, & ob id citum secessum faciunt, ait Hippocrates* περ. παθ. *c. 50. t. 15.* Ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ εὐώδεα, οὐρέεται, *quæ acria & odorata sunt, urinam cient, scribit idem de diæt. c. 27. t. 4.*

Τὰ δὲ οὐρητικὰ ξηρὰ καὶ ψυχρὰ, *quæ verò urinam cient* (impropriè) *sicca & frigida sunt.*

Quæ acriora sunt & magis excalefaciunt, urinam movent; scribit *Galenus 5. de simpl. med. facult. c. 13.* à quibus sanguis non extenuatur duntaxat, sed & funditur ac secernitur, non secus ac lac, quod coagulatur, seroso videlicet & tenui seorsim segregato, crasso verò in sese eunte. Siquidem quò facillimè ad se attrahant renes, quod in sanguine aqueum tenueque ac serosum est, utraque hæc conferunt, nempe totius sanguinis primùm fusio, deinde segregatio, quorum neutrum absque valido calore peragi queat.

Caliditate ergò hæc suâ & penetrandi vi singulari permeant sanguinis poros, undiquaque segregationem moliuntur, & ad renes transmittunt fusos, attenuatosque ichores, qui facilè tunc diffluunt.

Impropria verò potiùs ob tenuem substantiam cient urinam, quàm ob calorem.

Chimici præcipitandi vi diuretica serum evacuare contendunt. Præcipitari sanguinem ajunt in renibus, ubi materia serosa à reliquo cruore secernitur, non secus ac serum à lacte: ob quam rationem diuretica sunt ejusmodi, quæ & lacti coagulationem inducunt: ideoque quia sanguinem fundendo plus præcipitant, largam urinæ profusionem inferunt. Vid. *Willis de ferment. c. 11. p. 84.*

Iidem ⊖ino inprimis principio diureticam adscribunt vim. Sale nil magis diureticum pronunciant.

J. B. Helmont. in principio ⊖lino consentit, & omnem diureticorum opem fabricari in stomacho ipso statuit, neque materialiter illa per renes usque in vesicam dispergi, *in adit. præclus. ad cond. visc. §. 1.*

Neque

Neque tam Alkalibus vim hanc attribuunt, quam ♀eis volatilibus, quæ omnem venarum amurcam abstergant.

Quæ ab occultâ qualitate urinam movere dicuntur, nunquam sine manifestis se exserunt; hinc videmus, cantharidibus incautius adsumptis ardorem & lancinationes dolorificas persentisci.

CAPUT III.

materias diureticorum propriè dictorum ventilat.

VEgetabilia ⊖linarum & ☿ialium partium excellunt.

E RADICIBUS: *5. aperientes majores & minores, acori veri, asari, apii, asparagi*, quæ urinam fœtentem reddunt, *diptamni cretici & nostratis, dauci, fœniculi, graminis, filicis, filipendulæ, helenii, hirundinariæ seu vincetoxici, ononidis, petroselini, raphani, rubiæ tinctorum, tamarisci.*

De *radice chinæ Joh. Baptista Montanus l.2.consult.medic.c.105.* scribit, illam facere, ut plurimum urinæ mingatur, aliquando ad mortem etiam. Vidi ego, *addit*, in quodam quotidiè 40.pocula urinæ ejici.

FOLIA *betonicæ, agrimoniæ, ceterach, capillorum ♀, origani, virgæ aureæ, dauci cretici & nostratis, saxifragiæ, rosmarini,* quibus cum floribus sambuci in vino rhenano infusis nonnemo mulierem hydropicam curavit, *ebuli, spicæ nardi, polium montanum, calamentha, tabacum.* Hinc *diureticum peti fumum* commendat *Heer. Spadacr. c.12. p. 105.* ad acidularum è corpore eliminationem, cum in ventriculum dimissus aquas calefaciat, atque ita mictionem seu aquarum exitum maturet.

FLORES plantarum enumeratarum, *sambuci, genistæ, turiones rusci,* experimento *venerandi Dn. D. Rolfincii.*

SEMINA *anisi, cerefolii, cicerum rubrorum, seseleos, cardamomi, dauci,* quæ tantoperè dilaudat *Helmontius* in calculo, *violarum, milii ☉is, urticæ Romanæ, saxifragiæ,* quæ radix sunt tuberosa, *apii, hyperici, genistæ, nasturtii, alkekengi, 4.cal.maj. & min. ammios, petroselini, asparagi, raphani.*

LIGNUM

LIGNUM *nephriticum*, aquam cœruleo colore tingens.

RESINA *terebinthina*, *cypria*, *veneta*, *laricea*, quæ tamen κακοςόμαχ@. *Mel*, herbarum illud magisterium, autore ipso *Hippocrate*-περ. παθ. *c. 50. t. 15.*

Ex ANIMALIBUS *millepedes*, *lumbrici*, *vesica mustelæ*, dictante *Massariâ*, *l. 11. cap. ult. p. 494.* *Testæ ovorum gallinæ communes, & ex quibus pulli sunt exclusi, struthii.* *Cruor hirci*, jubent enim communiter hircum prius diureticis alendum, cujus cruorem medicinæ destinant. *Helmont. sextupl. digest.* §. 74.

Bufo sylvestris, qui in nemoribus invenitur, scissus totus per ventrem, & super renes ligatus mirabiliter per urinam serum educit, ait *Guil. Varignana tr. 2. c. 4.* quod etiam tradit *Cardan. l. 7. de rer. variet. cap. 28. pag. 470.* & *Helmont. in hydrop. ignot.* §. 36.

Cantharides potentissimè urinam cient. Hinc cautus eorum debet esse usus. Viscera exulcerare & inflammare asserunt *Diosc. l. 6. Avic. 6. quart. tract. 2. Gal. l. 4. de vict. acut. com. 124.* unde & urinam cruentam reddere creduntur. Necessitate urgente in usum vocandas affirmat *idem l. 3. simpl. c. 22.* Communiter, abjectis alis & pedibus, præscribuntur, quâ de controversiâ *vid. Alex. Massar. l. c.* & *Zacut. Lusit. M. P. H. l. 2. hist. 117.* qui alios autores allegant, quibus addi potest *Hoffm. paralip. offic. p. 518.*

Hoc mirum est, quod *Solenander* annotat *l. 1. cons. 9. p. 39.* cantharides ad ♀em ciendam datas affectum hypochondriacum concitasse.

Scarabæum majalem unctuosum in calculo & podagrâ ceu secretum loco diuretici commendat *Borellus cent. 4. obs. 73. p. 337.*

Scorpionem diureticum esse, palam est. Quidam artificialem ♏ ex basilico herbâ parari posse certò affirmant, quo de jam olim scripsit *Plinius*. Idem consignarunt *Pareus l. 19. c. 3. Helmontius, Höferus Herc. med. l. 2. p. 110. Hoffm. M. O. l 2. c. 31. p. 122.*

LAPIDES, *nephriticus*, *lyncis*, *judaicus*, & alii lithontriptici.

Vinum, in quo *silices* combusti extincti toties, donec planè in pulverem redacti fuerint, ad haustum unum subitò urinam pellere propter ⊖ silicum, affirmat *Hartm. pr. ch. l. 1. c. 6.* §. 3.

Oculos,

Oculos, vulgò ita dictos ; ♋ maximè extollit *Helmontius*, quibus bullitis cum vino, ubi lixivialem nanciſcuntur saporem, lienis irato archeo ſubvenit, *pleur. fur.* §. 35.

PRÆPARATA ex his conſurgunt varia.

SICCA: *tragema ex rad. ari* Q. *ſpec. lithontripticæ, juſtinæ, diacumini.*

SALIA ALKALIA: *geniſtæ, ononidis, halicacabi, fraxini, tiliæ, ebuli, ſambuci, ſtipitum fabarum, lapis prunellæ cum ſaccharo cryſtalliſatus laudatiſſ. Dn. D. Rolfincii,* ⦶ *bezoardicum,* ♆ ♀*ri, borax,* ⊖ *alembrot.* Salia hæc vel per ſe, vel, quia ob saporem lixivialem à delicatiori palato ægerrimè ſumi conſueverunt, per ∽ ⊖ vel ⦶li cryſtalliſata, minori cum faſtidio, majori efficaciâ dotata offeruntur.

⊖ *bufonum* ſeu pulverem eorum in clibano exſiccatorum mirificè urinam pellere, ſingularis fortuita experientia detexit mulieris illius ἀνδροφόνȣ apud *Wierum l.3. de præſtig. dæmon. c.35.* & *in obſerv. cap. de hydrope*, quæ mortem parans marito hydropico, opinione citius ſanitatem reduxit. *Ranarum* ⊖ item commendatur à quibuſdam.

⊖ *cryſtallorum* chimicis prædicatur.

VOLATILIA *ſuccini, C.C. naſturtii, lumbricorum terreſtrium, urinæ, ſilicum, alkali* ♀*ri volatiliſatum*, quod tantoperè deprædicat *Helmontius*, & dilucidat egregiè *Excell. Dn. Daniel Ludewig. tractatu proprio.*

Flores ⊖ ✱*ci* non ſolùm ſudorem, ſed & urinam movent.

Referuntur huc etiam *lixivia*, tanquam ⊖lia in fieri, ex *ſarmentis vitis, lomentis fabarum, cacuminibus fraxini, juniperi, geniſtæ, hederæ, lixivium benedictum Mynſ.* &c. quibus ſolis ſæpe reſtituti hydropici.

MAGISTERIA *lapidum* ♋, *petroſelini, talorum leporis*, & *lapidum lithontripticorum,* ♀ ⦶*l.* ♀ ⦶*trat.*

Ex SPISSIS occurrunt *conſervæ* & *rob* plantarum ſupra dictarum. *Electuaria Juſtini Ducis, Montagnanæ. Pilulæ de cantharidibus apud Scholz. conſ. 131.* N℞. *de terebinth.*

LIQUIDA: ∇ *halicacabi, ononidis, petroſelini, fœniculi, urticæ, capill.* ♀, *compoſita diuretica Agricolæ, vinum Rhenanum,*

▽ *marina* vim habet urinam ciendi, & proinde commendatur à nonnullis hydropicis pro experimento sæpius probato.

Urina ipsa epota abstergit vias, ⊖linis partibus diuresin valenter provocat, & ad sanandos quamplurimos morbos, tum ipsius vulgi judicio, tum celebrium medicorum testimonio multum pollet, quorum catalogum videre est apud *Zacut. Lusit. M. P. H. l. 2. hist. III.*

Urinam capræ laudat *Gal. 9. de comp. med. κα]. τόπ. c. 3.*

SPIRITUS: ♆ *s. &* ♀*risatus*, ⊖*lis s.* ⊖*lis marini Helmontianus, & compositus*, ⊖ ♀*risatus Glauberi, aperitivus Penoti, arcanum* ♀*ri*, ~ *C. C. ligni sancti, trium mineralium, fuliginis*, ⊕*li, philosophici striati*, in quo lapides ♋ *soluti*, ♀, ⊕, □*æ*, ⊖ *dulcificatus, sambuci, ebuli, M. S. tinctura Mœbiana aperitiva*, ~ ♀ *compositus colcotharinus Paracelsi.*

Horum nonnulli urinam cient & sudorem, illam ⊖linâ potissimùm, hunc ♀eâ vi.

ESSENTIÆ & TINCTURÆ: *Essentia petroselini, levistici, sambuci, lapidum* ♋; *Tinctura flor. rosarum, cyani, calcatrippæ, cerefolii*, ♁*ii* ♀*risata, juniperina Mynſ. bacc. alkekengi, extr. earundem, malvaticum juniperinum Rolfincianum, balsamum* ♀ *terebinthinatum, essentia scarabæorum majalium.*

DECOCTUM *diureticum* ♌. *& Cratonis*, & plantarum supra enumeratarum.

SIRUPI *de 2. & 5. radicibus, althææ, oxymel diureticum Hartmanni, sirupus de scoriâ* ♂. *Ludov. Mercati*, quem describit *Car. Piso de morb. ex seros. colluv. obs. 51.*

OLEA: *sem. petroselini, dauci, terebinthinæ æthereum*, ⁰₀⁰ *ceræ.*

CAPUT IV

magistralia composita delibat.

Cum facilè hæc per se pateant, ideò parci erimus.

℞. *rad. aspar. saxifrag.* an. ℥j.
spica nard. ʒij. *sem. dauci, petroselini* an. ʒj.
cicerum rubrorum ℥ß.
Coq. in s. q. ▽ simpl. ad tertias. Colat.

adde

adde ⁓ ⊖ *nephrit.* ʒj. edulcetur *sir. capill.* ♀.
S. Harntreibender Tranck.

Si decoctio fiat, validam prorsus cocturam fieri jubet *Al. Massar. l.3. prax. c. 16. p. 190.* ut tota fermè medicamentorum substantia in aquam transfundatur.

℞. *terebinth. in* ▽ *ononid. lot. coct.* & *pulv.* ʒj.
⊖ *stipitum fabar. ononid.* an. ℈ß.
elæosacch. dauc. gr. vj. M. F. Pulv.
S. Harntreibendes Pülverlein.

℞. *magist. lap.* ♋. *pisolithi.* an. ℈j.
⊖ *volat. succin.* ⁓ ⊕*l. coag.* an. gr. iv.
sacch. ad p. ○. M. F. Pulv. S. u. s.

℞. ▽ *onon. petrosel. urtic.* an. ℥ij.
⁓ ⦶ ℈j. *julepi diuret. Hartm.* ℥iß.
M. F. Potio. S. Treibe-Träncklein.

℞. *terebinth. venet.* ʒj. *vitell. ov.* n. j.
vini rhenani ℥iv. Agitentur invicem, edulcentur.
sir. byzantin. q. s. ad gratiam.

℞. ⁓ ♀, *clyssi* ♉*ii* an. ʒj. *tincturæ ros.* ℈j. M. in vitro.

℞. ⁓ *ebuli, sambuc.* an. ℥ß. ⊖ *lumbric. volat.* ʒj.
M. S. vermischter Spiritus.

℞. M℞. *de terebinth.* ʒß. *canthárid. ppt.*
sem. ammeos a. gr. iij. ⚯ *amygd. amar.* q. s.
M. F. Pilulæ. D. in scat. S. Treibepillen.

CAPUT V.

Externa propriè dicta.

Lapide nephritico urinam moveri, si is brachio alligatus, vel armillæ instar gestatus fuerit, experientiâ suâ contestatur *Wallæus M. M. p. 71.*

Conveniunt externè apprimè OLEA: *juniperi, chamæmeli, anethi, apii*; Ex animalibus ⚯ ♏. *simplex* & *compositum Matthioli*,

li, ex ♏ vivis ad iram calore ignis commotis, in oleum olivarum conjectis, quale parare vidimus apud *Magnif. Dn. D. Rolfincium in demonstrat. chim. publ.*

Exterius hoc adhibitum excellit, quamvis sint, qui & interius exhibere audent.

Lazarus Riverius cent. 1. obs. 55. infantem undecim mensium catarrho, tussi, crebroque pituitæ vomitu, è sero natis, simulque parcâ & paucâ urinæ mictione afflictum, inunctâ lumbari regione ☍ ♏ *Matthioli composito*, in integrum vidit restitutum.

Cepæ in oleo lini, ♏ &c. coctæ pro cataplasmate urinam provocant.

UNGUENTA *dialthææ*, ex *pinguedine cuniculi* & aliis prosunt.

Non ineptè applicari diuretica umbilico, quasi per urachum adhuc patentem (ligamentum quo vesica umbilico alligatur) ex *Wieri* sententiâ vis eorum ad vesicam penetrare possit, contra eos, qui negant, urachum esse pervium, monet *Guil. Fabrit. fol. 574.*

℞. *Scarabæum majal. unctuos.* n. j. *canthârid. Hip.* n. iv.
Involutæ sindoni rubræ applicentur umbilico.

℞. *ol.* ♏. *scarabæi majal.* an. ℥ß.
terebinth. æther. ʒß. M. in fict.

℞. *unguent. dialth.* ℥j. *pingued. cunic.* ʒvj.
ol. ♏. *Matth.* ℥ß. M. F. unguent. S. äuserlich Sälblein.
Inungatur pubi, perinæo, lumbis.

℞. *fol. chamæm. Rom.* mj. *lauri* mß.
summit. origani p. iij. *sem. dauc.* ʒß.
cepar, n. ij. M. F. sacculus, qui coctus in lixivio applicetur.

CAPUT VI
impropriè dicta diuretica examinat.

STant hæc post principia, nec tantâ agendi ἐνεϱγείᾳ celebria sunt, sæpe tamen usibus non contemnendis se commendant.

RADI-

RADICES *althææ, malvæ, cichorii, glycyrrhizæ.*

FOLIA *parietariæ, malvæ, bismalvæ, endiviæ, acetosæ, portulacæ.*

FLORES *chamæmeli simplicis & Romani, cotylæ fœtidæ, meliloti, thapsi barbati.*

SEMINA *4. frig. maj. & min. hordei.*

FRUCTUS: *passulæ minores, & majores exacinatæ, ficus, amygdala dulcia, glandes quercus, fraga.*

Ex ANIMALIBUS *serum lactis caprini, s. & ♌tum, succus gammarorum, tali leporis,* &c.

Ex MINERALIBUS, *acidulæ Ægranæ, Pyrmontanæ, Ronneburgenses, thermæ Carolinæ,* quibus addendus est *liquor betulæ.*

PURGANTIA, licet per accidens, vim habet diureticam, & lotium certò certissimè pellendi efficaciam, ob consensum intestini recti & vesicæ. Altero enim sphinctere soluto, & alter portam pandit, *vid. Lang. miscell. curios. 6. p. 16.*

Celebrantur etiam aliàs hoc passu *rhabarbarum, pulpa cassiæ* &c.

Superstitiosa quædam proponuntur à vulgo, pro urinâ ciendâ. Sed aliis suppetentibus minimè debemus & incerta & inhonesta experiri, affirmante *Mercuriali tom. 4. cons. 36. p. 78.*

℞. *rad. alth.* ℥ij. *fol. endiv. acetos.* an. mj.
sem. citrull. melon. an. ʒij.
passul. min. major. exacinat. an. ℥j.
Coq. in *s. q. seri lact. caprin.* Colat. ℔ß. adde
sir. betulæ, fragor. an. ℥ij.
tinct. fl. cyan. ʒj. M. in fict. S. Kühl-und Treibe Tranck.

℞. *seri lact. caprin.* ♌*l.* ℔ß.
tinct. ♀ *♁iat.* ʒij. *fl. cyan. clyssi* ♁*ii* ⊖*lin.* an. ʒj.
sir. de althæâ Fernel. ℥ij. M. S. Treibemolcken.

℞. *decoct. hord.* ℥iv. ⊕ *bezoard.* ʒj.
sir. fragor. alc. an. ℥j. M.

EMULSIONES tum per se, tum ad correctionem calidiorum commodæ sunt.

℞. *sem. violar. cucurb. melon.* an. ʒij. *ammeos* ℈j.
▽ *fragor. endiv. acetos.* a. ℥ij. M. F. l. a. Emulsio, adde *copntharid. ppt.* g̃. ij. *magist. oc.* ♋. g̃. vj.

 sirupi

ſirupi endiviæ q. ſ. ad gratiam. S. Harntreibende Milch.

Externè, quæ laxandi & emolliendi vim habent, conveniunt, ut 🜔 *chamæmeli, liliorum alborum, amygdalorum dulcium*, lumbis inuncta. Quo in cenſu etiam numeranda *balnea* & *inſeſſus* ex *ſtramine avenaceo, malvâ, betonicâ, chamæmelo*, &c. quæ ſicubi reſtagnet urina, cum aliis indicatis, commodè in uſum vocantur.

CAPUT VII.
Uſus generalis & ſpecialis.

VAcuatio hæc eſt univerſalis, quæ non ſolùm veſicam, renes & partem ſimam hepatis evacuat, ſed conſecutione quâdam omnes venas & totum corpus exhaurit, quapropter pars ſuperflua ſanguinis ſeroſa, & ſimul cum eâ vitioſi humores tàm à naturâ quàm arte expurgari ſolent. *Zacut. Luſ. l. c. pag. 192.*

Evacuant diuretica ichorem acrem ſanguinis, quæ evacuatio eâdem ferè cum ſudore laude triumphat. Sudorifera per ambitum corporis materiam peccantem, diuretica ad veſicam deferunt & eliminant.

Hinc eadem materia & urinas & ſudorem movere dicitur *11. Meth. Med. c. 9.*

Conveniunt inter ſe tùm intuitu activitatis & virtutis, tùm ratione materiæ, quam exturbant. Eadem quippe ſudoris & urinæ materia. Hinc etiam videmus illos, qui copioſo defluunt ſudore, paucam omninò reddere urinam. Finis idem eſt, ſed modus diverſus.

Si contigerit, *inquit Joh. Baptiſta Montanus tom. 2. de ſimpl. med. facult.* ut aquoſitas vel ſanguini admixta, vel craſſior reddita fuerit, indigebit procul dubio his, quæ facilè ad venas omnes ferri poſſint, & ubi penetraverint, fundere, incidere, craſſumque à tenui ſeparare. Talia ſunt plura calida & ſicca in tertio gradu cum tenuitate ſubſtantiæ, ſeu λεπτομερεία partium. Interdum temporatiora eligenda, aut frigidis corrigenda.

Diure-

Diuretica vitiosos humores variis è partibus purgare solent, præsertim ubi redundantia humorum circa renes, circa vesicam, aut circa gibbam hepatis partem obstructionem facit.

Serenus l. 7. M. M. c. ult. ait: sicut jecoris cavum per alvum purgatur, ita gibba ejus pars, per ea quæ ⊡as movent.

An in FEBRIBUS principiò & ante humorum concoctionem conveniant? quæritur. *Galenus 4. de tuend. sanit. c. 5.* concocta medicari debere explicans illud etiam ad sudorem & urinam extendit. ℞. distingu. inter vehementiora, calida & sicca excessivo gradu, & temperatiora frigida. Illa, non hæc conducere possunt.

In FEBRIBUS MALIGNIS sæpe natura per renales meatus malignitatis fomitem ablegat, unde ductum ipsius medicus sequens diureticis sæpe subvenit.

In MELANCHOLIA diuretica commendat *Galenus 2. ad Glauc. 2.* præprimis in hypochondriacâ. Melancholici enim & lienosi sunt sputatores, & sero quàm maximè abundant, quod expromptè per diuretica expelli, palam est.

In MANIA *Mesue & Abuali* diuretica planè excludunt. *Alii* tamen, quod memoriæ & sensus non rarò adest læsio, ut ægri lotii non persentiscant stimulum, aut idem reddere obliviscuntur, mediocria diuretica concedunt.

In EPILEPSIA *Crato in consil.* terebintinam hostiis involutam utilem esse perhibet. Multi in hoc affectu peculiariter venerantur diuretica.

An in AFFECTIBUS PULMONUM conveniant? Galenus l. 5. simpl. med. fac. c. 13. & 22. scribit in educendo pure à pulmonibus & à pectore seu in EMPYEMATE diligenter vitanda esse ea quæ ⊡am provocant. ℞. 1. dist. inter diuretica calida multum & parum. Calida excessivè utique non conveniunt, quia resolvunt partes subtiliores & dimittunt crassiores, calefaciendo & exsiccando nimis, sputa magis cogunt & densant, ut posteà difficiliùs ejiciantur. 2. inter solitaria & cum aliis mista, unde *Avicenna* etiam dicit, fugienda esse in his provocantia urinam, sc. quæ solùm urinam provocant.

In

In ASTHMATE non tutum esse diureticorum usum ait *Ludov. Septal. l. 6. animadvers. 134.*

In PLEURITIDE dantur diuretica, non tàm ad educendam materiam è thorace per urinas, quàm ad incidendum, tenuandum & facilius spuendum.

Pleuritides per urinæ vias judicatas perhibet *Galenus*. Si itaque vergit materia ad renes & vesicam, diuretica apprimè conducunt, qualia exempla videre licet apud *Amatum Lusitanum cent. 3. curat. 68. Zacut. Lusit. l. 2. prax. admir. obs. 118. Schenckium l. 2. obs. 99. Fabric. Hildan. cent. 1. obs. 31.*

In OBSTRUCTIONIBUS HEPATIS valdè celebria sunt diuretica. Hepar & ob viarum angustiam, & ob copiam pertranseuntis substantiæ assiduè obstructionibus obnoxium, *Gal. de constit. art. med. c. 17.* Si in gibbâ materia resideat parte, diureticis expurganda *ibid. & 7. meth. c. ult.*

In ICTERO οὐρητικὰ propinare jubet *Hippocrates de loc. in hom. c. 40. t. 6.*

In OBESITATE nimiâ fundente suâ virtute laudatissima sunt eadem, quod experimento probatum vidit *Helmontius 1. asthm. & tuss. t. 44. p. m. 306.* obesitatem scilicet unico bimestri, per potum diureticum, loco cerevisiæ sumptum, abactam.

HYDROPICI potissimum per lotium sunt evacuandi, scribit *Ludov. Septal. l. 7. §. 50.* Cautelas tamen adjicit *ibidem §. 52.* Hinc & diuretica in hydrope longè sudorificis præfert *Carolus Piso obs. 116. p. 318.*

In hoc morbo diuretica excellentiora non secus ac aperitiva specifica sunt. Euclionesalias sunt hi ægri, & parcissimos in reddendâ se sistunt urinâ; felices itaque habendi illi, qui cœteris paribus copiosè urinam emittunt.

Notandum tamen est, in curando hydrope, ut statim ab initio purgantia commoda adhibeantur: posteà verò diuretica & hidrotica succedant. Secus nimirum fit ὕστερον πρότερον: serum enim seu aqua omnis ad renes & ureteres devolutum ibi postea per aggravationem sæpe pertinacissima symptomata architectatur.

Auto-

Autores nonnulli decocta tunc fieri præcipiunt ex verè diureticis, & accipienda esse in magnâ dosi, ad ℥x. & plures, non firmari in ventre affirmantes hæc liquida, sed exire statim & propterea nihil detrimenti inferre posse.

An in affectibus lienis, v. g. scirrho & aliis conveniant, controversia est apud practicos. Ad negativam inclinat *Hollerius de morb. intern. l. 1. c. 40.* attamen seipsum *in scholiis* explicat, item *Ludov. Septal. l. 7. §. 61.* Ratio dubitandi est, quia nulla via est à liene ad renes, ut docet *Galen. 13. M. M. c. 17.*

Contrà verò *Hippocrates l. 2. epid. s. 2.* scribit, Bionem quendam à tumore lienis liberatum copiosâ urinâ, quod & dicit *lib. ejusd. s. 3.* imò *l. de affect. c. 21. t. 18.* docens rationem curandi lienosos, jubet uti diureticis, ἃ γέγραπται μαλθάσσοντα τὸν σπλῆνα, *quæ scripta sunt mollire lienem*, καὶ διὰ τῆς κύστιος καθαίροντα, *& per vesicam purgantia.* Et *Galenus 2. ad Glaucon. c. 2.* commendat usum diureticorum in QUARTANA.

Sanguis lienis & melancholicus est serosus, ut *Hipp. l. 2. epid. sect. 6. t. 21.* & dilutus, ut *Aristoteles* ait *sect. 9. probl. 4.* Et lienem aquæ locum esse, *Hippocrates* solenniter affirmat, moliturque natura tales evacuationes sponte, hinc urinæ nigræ, quæ extra hos terminos μεγάλην τὴν κάκωσιν viscerum denunciant.

Neque ad vias occultas confugere opus habemus, quippe lien, *Hoffmanno c. 15. de lien. & Spigelio l. 8. c. 14. anat.* asserentibus, lien innumeras arterias habet etiam ideò, ut sentina illa humorum brevi & compendiariâ viâ ad exitus urinarios pervenire possit.

In DYSENTERIA *Aetius* & *alii* commendant diuretica. Videndum tamen, ne calidiora adhibeantur, & præsertim si medicamenta non exeant per urinam, unde *Celsus l. 4. c. 15.* ait, non esse adhibenda, nisi in quibus promptè per urinam evacuare consueverunt: si enim aliter eveniat, noxam augent.

Deinde metuunt & videre jubent *autores*, ne vasa illa angustiora adductis ad ea acrioribus succis corrodantur & ulcerentur, quam ob rem non in principio, nec propriè dictis, sed moderatis frigidis & humidis uti volunt.

Diuretica alvum ſiccam reddunt, quod colligitur ex *4. aph. 83.* Humoribus enim ad renes & veſicam majori copiâ delatis, ſicciora fieri inteſtina, atque alvum inde pigreſcere neceſſarium eſt.

Hinc eſt, cur omni diarrhoeæ, dyſenteriæ, hepatico fluxui, periti medici omnibus medicamentis, urinas moventia adjungunt, ut ſcilicet humores ad inteſtina ituros ad renes devocent, ſicque fluxum quadantenus ſiſtant; *Heer. ſpadacr. c. 14. p. 122.*

In AFFECTIBUS RENUM & VESICÆ prohibent nonnulli diuretica, cum ſecundùm *Galenum 13. M. M. c. 6.* à partibus affectis revellendum, neque ad illas trahendum ſit. Sed diſtinctione adhibitâ in uſum vocanda diuretica, modò propriè, modò impropriè dicta. Materiæ appulſum promovent quidem, ſed tranſeuntem, non immanentem.

In CALCULO ſæpe peccatur, cum laborantes renum calculis omni tempore diuretica adhibent, quippe quæ, impurgato corpore uſurpata, crudos & craſſos ſuccos ad renes ipſos trahere, ſicque malum augere conſueverunt. Tunc plus eſt periculi, ut loquitur *Crato conſ. 144.* à remedio, quàm ipſo morbo.

Aliàs plerumque diuretica ſimul calculos frangunt, & vice verſâ.

Si calculus ureteres occupet & dolores acerbiſſimi fuerint, prohibet uſum diureticorum *Ludov. Septal. l. 7. caut. 124.* In præſervatione calculi, ſi cum regimine adhibeantur, concedit *idem*; ſin minus, noxia eſſe ait, *ib. caut. 125.*

An menſes moveant? diſceptatur. *Galenus 5. de ſimpl. med. fac. c. 22. de provocant. menſes ſcribit*, diuretica eſſe calida & ſicca, emmenagoga verò calida tantùm; quia aliàs abſumerent ſanguinem. Dicendum itaque videtur 1. diſtinguendum inter effectum primarium & ſecundarium ſeu per accidens. κτ̀ συμβεβηκὸς medicamenta diuretica menſes movere poſſunt. 2. Sunt medicamenta quæ urinas ſolùm, ſunt quæ menſes ſolùm movent, quædam utrumque exſequuntur, ut *apium* & *aſarum.*

Uterus ALBO fœtens FLUORE diureſi mirificè mundificatur, teſte *Swalbio Diſq. Therap. ſ. 5. pag. 97.*

In

In POLLUTIONE NOCTURNA non tutus videtur usus *Mercuriali tom.3.consf.42.* partim quia potius humores abducendi, quàm eò invitandi, partim, quia vera diuretica sanguinem colliquant, calefaciunt & exsiccant. Nihilominus, si verum est, affectum hunc natales suos debere serosæ colluviei, pro ratione indicantium & diureticis expugnandus venit.

In ARTHRITIDE urinam pellentia illustrantur encomio *Hippocratico 4. aph. 74.* & experientiâ, testatâ, urinæ dum multum emittunt podagrici, minus frequenter doloribus infestari.

In HÆMORRHOIDUM cœcarum dolore diuretica commendantur temperatiora, ut cursus fluentis sanguinis & bilis retardetur, & ad urinarios meatus derivetur.

CAPUT VIII
modum adsumendi perpendit.

MODUM quoad, diuretica actu calida non frigida administranda, observat *Capivaccius l.6.prax.c.26.* vel secundùm *alios* tepida quodammodò, ut minus subitò alterentur & viscera & calor nativus.

Deinde convenit & motus & deambulatio, ut tum melius actuetur medicamentum, tùm quoque renes incalescant magis: hinc etiam circa acidulas idem observatur.

Quænam forma præstantior sit, liquidane an solida, si quæratur, dicendum est, utique liquida citiori activitatis ἐνεργείᾳ & penetrandi vi pollere, unde liquida potissimum eligenda, sicca verò humidis vehiculis diluenda.

TEMPUS UNIVERSALE interdum est præmissis universalibus aliis, ubi crassior materia obedire διουρητικοῖς posse non videtur, quo casu præparantia & purgantia conducunt; item si copiâ humores turgeant, ne ex primis viis, & corpore toto confluentes ad angustas □æ vias illas obstruant *7. M. M. ult.* interdum principem sedem sibi vendicant, quatenus indicationem primariam de se præbent.

PARTICULARE tempus determinat præsentia humorum aptorum, qui per urinam evacuari possunt, quæ si copiosa sit diuturniorem remedii continuationem exposcit. Continuus enim illorum usus, ut si & manè & meridiè & vesperi usurpentur, eorum vim & efficaciam auget. Hoc si fiat, non inconveniens est abstringentia & roborantia commisceri, ut ne tonus renum labefactetur.

An cum cibo miscenda, si quæratur, ℞. distinguendo inter *medicamentosa*, ut *ceterach*, *betonica*, quæ ventriculo non sunt familiaria, sed cibum crudum secum ducunt, & *alimentosa*, ut *rad. petroselini, asparagi, semina melonum.* Illa renuunt cum cibis misceri, hæc permittunt. Inter venientia cibis diuretica χυλοποίησιν perturbant, unde *Hippocrates de loc. in hom. c. 40. t. 7. πρὸ τῶν σιτίων, ὡς μὴ τρέφηται ἀπὸ τούτου χρόνου τὸ σῶμα, ante cibos, ne ab eo tempore corpus nutriatur*; administrationem illorum inculcat, quod itidem in acidulis observatur.

QUANTITATEM proportio indicantis & indicati metitur.

In majori dosi quàm præparantia, usque ad ℥x, exhibenda esse monet *Capivacc. l. c. p. 889.* ad quam tamen dosin hodiè vix adscendimus.

CAPUT IX
cautelas & conclusionem subjungit.

IN tempore adhibere ut medicamenta omnia, ita inprimis diuretica, rerum omnium est primum.

Si ob crisin, per sudorem futuram, urina subsistat, mictioni diureticis movendæ nullo modo incumbendum, ne naturæ motus salubris præpostero ordine impediatur, quale exemplum adnotavit *Heer. obs. 5. p. 87.*

Vacuatio per urinam paulatina est & morosa, ut asserit *Galenus 4. aph. comm. 74. & 3. progn. 23.* Quare solùm in chronicis morbis & febribus productis tentanda est, non in acutis, qui

qui citò & celeriter operantibus præsidiis remediorum indigent.

In acutis morbis frigidis diureticis utimur, in chronicis propriè dictis, quæ humores crassos extenuant, liquant & obstructiones auferunt.

In usu cavendum, ne diutius, ac par est, eorum usui insistamus, ne diabeten & alia mala excitemus. *Christoph. à Vega l. 3. art. med. c. 11. p. 499.* nisi quis, *inquit*, modicè diureticis utatur, periculum est, ut possit cohiberi urinæ fluxio. *Addit:* cum urinam profluam videris, eo non amplius utaris.

Melius est & h. l. per ἐπίκρασιν lentè evacuare urinam, quàm ἀθρόως καὶ βιαίως, simul & semel adhibitis fortioribus illud tentare.

Urinam promoventia medicamina nunquam sunt exhibenda, renibus aut vesicâ inflammatione vel ulceribus laborante, præsertim in principio, eò quod cum perducant humores ad renes, planè non parum inflammationem augent; etiam à frigidis, *sem. melon. cucurb. citrull.* & aliorum omnium usu abstinendum mandat *Ül. l. 3. c. 29. p. 387.* quod tamen rigidum videtur nimis.

Diligenter notandum est, ne crebriore diureticorum propriè dictorum usu sanguis in prægnantibus concitetur, menses moveantur, & expultrix uteri irritata abortum procuret, præcipuè in dispositis.

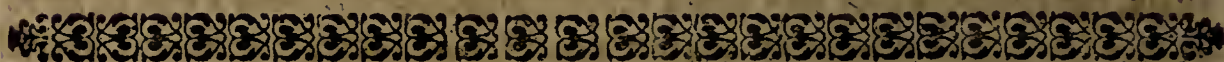
In diuturnâ lotii retentione diuretica statim non conveniunt; ne distensio vesicæ & dolor, invitato sic temerè ulterioris seri affluxu, exasperetur, *Lang. miscell. med. curios. 6. p. 15.* quod in specie ad febres malignas applicat *Ballonius l. 2. consil. 27.*

Fabius 10. instit. orat. 1. ait: non id statim legenti persuasum sit, omnia quæ magni autores dixerint, utique esse perfecta. Nam & labuntur aliquando, & oneri cedunt, & indulgent ingeniorum suorum voluptati: nec semper intendunt animum, & nonnunquam fatigantur.

Quid de nostrâ sperabimus ingenii infantiâ, qui prima

tyrocinia, non culta nec interpolata edimus? In magnis voluisse sat est. Tu B. L. pro candore tuo omnia æqui bonique consule, nec limâ curatiori adhibitâ, qui hæc ausi sumus, deterre.

SOLI DEO GLORIA.

PEREXIMIO

CONRADO THEODORO WITTENIO,

speciosos in studio medico progressus & ad alta conatus

FELICITER

apprecatus commendat

GUERNERUS ROLFINCIUS,

Philos. & Med. D. P. P. Academiæ Senior, Decanus.

ITTENI, tua te virtus & Apollinis artes
exornant, nec nõ famam super astra volantem
conciliant meritis, dum jam sine fraude decenter
quæ lotium moveant, reseras penetralia sacra.

En

En fugiunt tenebræ: lux aurea dimovet umbras.
Gloria, quæ cineres tumulosque perosa, bonorum
crescat in immensum, volitetque per ora virorum.

QUod Batavis confine solum, quod patria virtus,
quod labor infractus Tibi concessêre, benigno
educ in cathedram fato, victoria surgat,
& præcedentem maneant condigna laborem
præmia, quæ noster meditatur reddere Phœbus.

Laudatissimis conatibus pereximii Dn. Respondentis gratulabundus apponebat

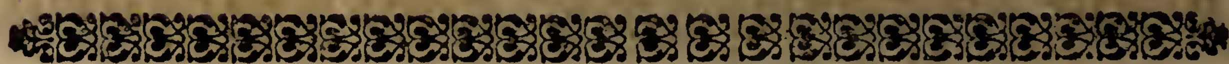
PRÆSES.

Vir-

VIrtutis ſtimulos ſic dat Tibi docta cathedra:
Si labor ingenii nunc propè: nulla procul!
Sed quæ fauſta volo, non hic mea charta ſuperbè
jactet: mox laude in creſce, ſeneſce novâ.

Hiſce Claro Viro Juveni Theodoro Conrado Wittenio, Amico & Conterraneo ſuo gratulari voluit

Gerh. Heinr. Heinechius,
Suſatô Weſtphalus.

ORator, dum ſcandis ſummâ cum laude cathedram:
Sicquè tuus nullo tempore ceſſet honos!

Pauxillum hocce ſubnectere voluit Politiſſimo & Excellenter docto Dn. Theodoro Conrado Wittenio, Fautori, Amico ac civi ſuo ſingulariter intimeq; colendo,

Andreas Büſer / Neogeſecâ
Suſatô-Weſtph.

FINIS.